

CENEVRE'DEN NE ÇIKAR?

DÜBAM

CENEVRE'DEN NE ÇIKAR?

Genel Yayın Yönetmeni
Akif Emre

Derleyen
Aynur Erdoğan

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net

dübam

Sunuş

Cenevre 2 görüşmeleri devam ederken bu zirveden ne tür sonuçlar alınabileceğine dair tahminler dillendiriliyor. Bu zirvenin Suriye’de akan kanı durdurması en üst beklenti. Ancak görüşmelerin taraflarının çatışan siyasal çıkarlarının bu zirveden olumlu sonuç alınmasına dair umudu da söndürüyor.

Elinizdeki dosya, Cenevre 2 zirvesine dair Dünya Bülteni yazılarından oluşmaktadır. Dosya, zirveden beklentilerin geçerliliği, tarafların gizli/açık hesapları vb. sorulara cevap arıyor. Ayrıca Suriye’deki iç savaştan an itibarıyla hangi tarafların karlı çıktığına dair değerlendirmelerin yanı sıra zirvenin hemen öncesinde Suriye Kürtlerinin yaptığı atak ve yine Türkiye Başbakanının İran ziyareti de bu bağlamda masaya yatırılıyor.

DÜBAM

dübam

İçindekiler

Cenevre'den ne çıkar? / 23 Ocak 2014

Akif Emre..... 9

Cenevre 2: Fikirler tükendi / 26 Ocak 2014

Shashank Joshi 11

Cenevre-2'den sonra değişmeyecek olan ne? / 28 Ocak 2014

Hoşenk Beroka..... 15

Suriye'deki Kürtlerin yükselişi / 30 Ocak 2014

Namo Abdulla 17

Erdoğan'ın Tahran ziyaretinin çok sebebi var / 30 Ocak 2014

Samir Salha 21

Suriye'deki iç savaşı Amerika kazanıyor / 31 Ocak 2014

Zachary Keck..... 25

Geneva II Conference to
be held on November 23

Karikaturist: Talal Nayer

Kaynak: Sanatçının blog sayfası

Cenevre'den ne çıkar?

Akif Emre

Suriye krizine çözüm bulma vaadiyle bile olsa toplanamayan uluslararası camia nihayet toplanmayı başardı. Ancak bu zirvede yeni olan tek şey; muhalifleri temsil eden heyetle Esad rejiminin temsilcilerinin aynı masa etrafında ilk kez bir araya gelmiş olmaları. Geçen süreye bakıldığında krize çözüm bulması beklenen aktörlerin bu denli isteksiz, iradesiz, ilkesiz ve en önemlisi samimiysiz olduğu bir zirve toplantısı...

Konuşmaların içeriği ne olursa olsun, insanların hala ölmekte olduğu gerçeği ortada. Zamanlama olarak konferans öncesine denk gelen işkence resimleri ise vicdanları kanatmasının dışında, savaş hukukundan bile habersiz kimi muhaliflerin uygulamalarına odaklananların gizlediği büyük resmi ortaya serdi. Yaklaşık 11 bin insanın işkence altında can verişini resmeden belgeler yayımlandığında kim bilir daha kaç bin kişi benzer akıbeti yaşıyordu. Batı'nın bir tür vicdan rahatlaması yaşaması için iyi malzeme sunan muhaliflere ait görüntülerin bedelini Suriye halkı çekti. Esad rejiminin devlet eliyle işlediği sistematik işkencelerin Cenevre'de sonuç almaya yönelik bir iradeye dönüşmesini beklemek imkansız görünüyor.

Çok önceden gerçekleşmesi gereken bu zirvenin, bırakalım bir sonuç almasını, toplanması bile bir kazanç sayılıyor. Rusya ve Amerika'nın pozisyonları az çok belliydi. Kerry her ne kadar Esadsız bir geçiş sürecinin altını çizse de, pazarlık masasında bu konuda ne kadar ısrarlı olacağı, sözünün arkasında durup durmayacağı kuşkulu. Rusya pozisyonundan geri adım atmamış gibi duruyor.

Cenevre'de bir adım atılması için iki tarafın temsili ve katılımı önemliydi. Bunlardan biri sadece politik olarak değil askeri olarak da Esad'ın yanında duran İran'ın katılıp katılmayacağı... Diğeri ise muhaliflerin tavrı...

İran, siyasi olarak doğrudan, Hizbullah üzerinden de askeri desteğiyle Baas rejiminden yana tavır aldı. İster beğenelim ister beğenmeyelim İran'ın siyasi çözümde devre dışı kalması, alınan kararların sahaya yansımaları etkileyecek mahiyette. Ancak İran'ın daha önce kararlaştırılan Cenevre Sözleşmesini kabul etmemesi konferans sürecinde devre dışı kalmasına sebep oldu.

Cenevre 1 sözleşmesi, bir geçiş yönetiminin kurulmasını esas alan bir zemini kabul etmeyi gerektiriyordu. Bunu reddederek İran, Esad'ın geçiş sürecinde devre dışı bırakılması önerilerine baştan set çekmek istedi. Nitekim Amerikan Dışişleri Bakanı Kerry, geçiş hükümetinde Esad'ın yer alamayacağını savundu ama bu sözünün arkasında ne kadar duracağı meçhul.

Bir başka çelişki muhalefetin yapısal konumu ve siyasal tavrından kaynaklanıyor. Esad rejimiyle ilk kez masaya oturan ya da oturmaya zorlanan muhaliflerin 'İran olursa biz yokuz' demeleri de tuhaf kaçıyor. Bir başka açmaz ise, muhalefeti temsilen giden heyetin alacağı kararların sahada ne derecede etkili olacağı konusu. Nitekim başta Al-nusra olmak üzere benzer çizgideki sahada savaşan gruplar Cenevre'de alınacak kararları tanımayacaklarını açıkladılar.

Türkiye'nin pozisyonunun ise daha önceki dönemde olduğundan daha zayıfladığında şüphe yok. Hem takip edilen politikaların sonuçları ve ortaya çıkardığı çıkarlar... hem de uluslararası düzeyde Suriye'deki gelişmeleri tek başına belirleme yönünde verilen imajın çoktan silinmiş olması... Diğer tarafta iç politikada hükümeti sıkıştırmak adına yapılan tır

Cenevre'de Rusya ve ABD'nin anlaşacağı bir çözümün çıkmasını beklemek beyhude olur. Ancak tüm tarafların pozisyonlarını yeniden gözden geçirmeleri gereken bir yol haritasının işaretleri belirebilir.

operasyonları ve 'Amerika'nın sesi' türünden yayın yapan çokbilmiş strateji uzmanlarının iddiasının tersine kenara itilmiş, itibarsızlaştırılmış bir durumda da değil.

Cenevre'de Rusya ve ABD'nin anlaşacağı bir çözümün çıkmasını beklemek beyhude olur. Ancak tüm tarafların pozisyonlarını yeniden gözden geçirmeleri gereken bir yol haritasının işaretleri belirebilir. Bu durumun işaretleri epeydir verildi; her ne kadar Suriye üst perdeden konuşup esip gürlense de kirli savaşın tarafı, muhatabı ve en büyük faili durumunda.

Türkiye de bu zamana kadar uygulanan Suriye politikasını yenilemek zorunda. Yapılan bazı resmi açıklamaların bu yönde işaretler verdiği sır değil. Hatta Esad'ın başta kalmasını bile ima eden açıklamalar oldu.

Suudi Arabistan'ın tüm yabancı unsurların Suriye'den arındırılmasına dair talebi İran'a yönelik olsa da muhalefet içindeki yabancıların nasıl geri çekileceği de ayrı bir soru. İran'ın masada olmadığı, sahadaki kimi silahlı grupların Cenevre'yi tanımadığını ilan ettiği bir ortamda siyasi çözümün nasıl gerçekleşeceği bir muamma. Bu arada PYD'nin Suriye Kürtleri adına attığı son adımlar da tüm bu gelişmelerin dışında çözüm bekleyen başka bir ajanda

olarak duruyor.

Türkiye ve İran dahil bölge ülkeleri silahların susması için devreye girip çözüm noktasında inisiyatifi ele almadıkları müddetçe uluslararası toplantı muhabbetleri devam edecek. Masumlar da ya bomba yahut işkence altında can vermeye devam edecek! Bunca kayıptan sonra hala samimi bir adım atılmıyorsa inançlarımız ve insanlığımız açısından kendimizi sorgulamak durumundayız.

Kaynak: Yeni Şafak Gazetesi

Cenevre 2: Fikirler tükendi

Shashank Joshi

Tarihte, bu hafta İsviçre'nin Montrö şehrinde yapılan barış konferansındaki kadar, beklentilerin olağanüstü derecede az olduğu çok az uluslararası konferans vardır. Cenevre 2 olarak bilinen konferansın amacı, “karşılıklı rızayla” muhalefet ve rejime bağlı kişiler arasında bir geçiş hükümeti tesis etmektir.

Kimse böyle bir sonucun makul olduğunu düşünmüyor: Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esad, görevi bırakma niyetinde olmadığını yineledi, muhalifler keskin hatlarla bölünmüş olarak kalmaya devam ediyorlar, her iki tarafın destekçileri de siyasi bir çözüm yerine mutlak bir zafer için bastırıyor. Dün konferansın açılış oturumuna tehditkâr konuşmalar ve haşin bir ruh hali damgasını vurdu. Öyleyse niçin herkes orada baş sırada bulunuyor?

Bir cevap, uluslararası toplumun fikirlerinin tükenmiş olmasıdır. ABD geçen sene füze saldırıları planlarını terk etti ve sadece isyancılara önemsiz miktarda, sembolik sayıda silah vermeye karar verdi. ABD Devlet Başkanı Barack Obama, bu ay New Yorker'dan David Remnick'e verdiği mülakatta düşüncesini açık bir şekilde ifade etti:

“Bu sürecin en başlarında, CIA'den Amerika'nın bir ülkede isyancılara mali yardımlarda bulunduğu ve silah sağladığı, gerçekten işe yarayan örnekleri analiz etmesini istedim. Çok şeyle gelediler... bizim bu noktada makul bir sonuç görmek için en iyi şansımız, Esad'ı iktidarda tutmak için büyük yatırım yapan devlet aktörleri -en başta İranlılar ve Ruslar- ve muhalefete finans sağlayan ülkelerle, bunların bizim mücahitleri desteklerken Afganistan'da ortaya çıktığına şahit olduğumuz türde aşırılık yanlısı kuvvetler meydana getirmediklerinden emin olmak için çalışmaktır.”

Basitçe ifade edersek, ABD savaşa son vermek ve aşırılığı önlemek istiyor ama ılımlı isyancılardan yana ya da Esad'ın zaferini destek arasındaki dengeyi bozmak istemiyor. Cenevre 2, muhalefete iktidardan pay verip ona isyanın acılarından kurtulma imkanı getirirken Suriye devletinin parçalarını muhafaza edecek, Moskova'yı memnun edecek uzlaşmacı çözüm aramanın bir yoludur.

Esad kısa dönem içinde görevi bırakmasa bile ABD, şimdi bir diyalog başlatmanın onun gelecekte görevi bırakması halinde geçiş hükümeti kurulmasını kolaylaştıracağını ümit ediyor. ABD Dışişleri Bakanı John Kerry'nin belirttiği gibi, konferans “son değil, daha çok bir başlangıçtır, bir sürecin başıdır.” Konferans, tek neticesi ileride başka toplantılar yapılması taahhüdü olsa bile Washington'da başarı olarak değerlendirilecektir.

Arzu edilmeyen uzlaşmalar

Bu anlatı, Suriye rejiminin cihatçı grupları kendisinin finanse ettiği ve aşırı unsurlara mensup kişileri hapishanelerden salıverdiğine dair deliller ortaya çıkması üzerine geçen hafta karıştı.

Savaşan tarafların -Suriye rejimi, muhalefetin Suriye Ulusal Koalisyonu olarak bilinen şemsiye grubu ve bol miktarda silahlı isyancı grup- hesabı ise oldukça farklıdır. Bunlar, bu tür uzlaşmaların sakıncalı ve gereksiz olduğuna, geçiş hükümeti fikrinin ise fantezi olduğuna inanıyor. Bunlar Cenevre 2'ye en başta ABD ve Rusya böyle yapmaları için kendilerine baskı yaptığı için katılıyor.

Muhalefet için şöyle bir ikilem vardı: Cenevre 2'ye katılmak bunları Suriye'de Esad'la her türlü diyalogu reddeden sertlik yanlısı isyancılar için daha büyük bir hedef yapabilecek, konferans da sonunu hızlandırmak yerine rejimi meşrulaştıracaktı. Aynı zamanda bunlar, konferansa gitmeyi reddederlerse ABD'nin, bunlara verdiği zaten sınırlı miktardaki yardımı kesebileceğinden endişe ediyorlardı. Buna ilaveten, bir taraf görüşmeleri boykot ederse sadece hasmı ortada görünecekti, bunlar makul olmayan taraf olarak görünme riskini göze alamadılar.

Katılmanın avantajları da vardı. Her taraf, gündemi, John Kerry ya da BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon'un gündeminden oldukça farklı olarak kendi şartlarına göre belirlemek istiyor. Rejim, geçen senenin askeri başarılarından, muhalefet saflarındaki iç çatışmalardan, Rusya ve İran'dan gelen harici desteğinden emindir. Onun gayesi, hikayeyi geçiş hükümetinden uzaklaştırmak ve terörizme karşı savaşa çevirmektir.

İhtilafın başlamasından bu yana Suriye'de 1.200 Avrupalı Müslüman savaşırken -bu, tarihte bu tür en büyük akımdır- ve Avrupa istihbarat teşkilatları Şam'a temsilciler gönderirken, Esad Cenevre 2'yi teröre karşı ortak mücadelenin ön safında bulunduğu uzun süredir savunduğu görüşü kuvvetlendirecek bir platform olarak kullanmayı ümit ediyor. Bu anlatı, Suriye rejiminin cihatçı grupları kendisinin finanse ettiği ve aşırı unsurlara mensup kişileri hapishanelerden salıverdiğine dair deliller ortaya çıkması üzerine geçen hafta karıştı. Ama bu, Suriye Dışişleri Bakanı'nı yaptığı açıklık konuşmasında bu konu üzerine odaklanmaktan vazgeçirmedi.

Buna karşılık muhalafet de Esad'ın işkencelerinin boyutu, yargısız infazları ve ayırım gözetmeksizin kuvvet kullanmasının altını çizme fırsatı buldu. Onlar, rejim kurbanlarını belgeleyen muazzam fotoğraf hazinesi haberleriyle bu çabalarında desteklendiler. Fotoğrafların sızdırılma tarihi kesinlikle görüşmeleri etkilemek için özellikle belirlenmişti. Çünkü açıklık gününde suçlamalardan kaçınmaları için Ban Ki-moon tarafından yapılan ricalara hiçbir tarafın kulak vermemesinin sebebi de işte tüm bunlardı. Bunun yerine, konferans propaganda için bir başka platform olarak kullanıldı.

Alakasız siyasi muadiller

Bu faktörlere ilaveten, her bir tarafın heyetinin, sadece kendi tarafının küçük bir keski-

mini temsil ettiği akıldan çıkarılmamalıdır. Suriye rejiminin güvenlik aygıtı da bilgisiz ve alakasız olarak gördükleri siyasi muadilleri dolayısıyla nispeten bağımsız hareket eden önemli isyancı komutanlar da konferansa katılmıyor. Bu komutanların çoğu görüşme fikrini eleştirdi ve çoğu da taviz için herhangi bir gerek görmüyor. Bu, kısmen, destek kaynakları henüz kurumamış olduğundan dolayıdır.

Rusya geçtiğimiz haftalarda Şam'a askeri tedarikleri hızlandırdı. ABD ve Körfez ülkeleri de müştereken El Kaide'ye karşı savaşan bir koalisyonu desteklediler. İran da diğerlerinin aksine, konferansın temel gündemini onaylamayı reddettiği için Montrö'de yok. Bunlardan dolayı, pek muhtemel olmasa da bir ateşkes üzerinde anlaşma sağlansa bile bu ateşkesin uygulanması farklı bir mesele olacak. Suriye hükümetinin son haftalarda ateşkes tekliflerinde bulunduğu bildirildi ama bu teklifler isyancıların geri çekilmesi şartıylaydı.

Bosna Savaşı'nı sona erdiren 1995 Dayton Anlaşmaları gibi geçmişin başarılı barış konferanslarında, tüm taraflar savaş sebebiyle tamamen tükenmiş haldelerdi ve bu tükenmişlik onları uzlaşma arayışlarına sevk etmişti. Suriye'de böyle bir durum egemen değil. Her taraf için kabul edilebilir olacak makul bir geçiş hükümeti yoktur. Bu haftanın tartışmalarından kesinlikle bir sonuç çıkmayacak. Daha büyük mesele, şimdi harekete geçirilen sürecin faydasının, önümüzdeki aylar hatta yıllarda tükenmişliğin devreye girmesiyle ispatlanıp ispatlanmayacağıdır.

Kaynak: El Cezire

Dünya Bülteni için çeviren: Arif Kaya

Suriyeli karikaturist: Husam al-Saadi
Kaynak: Sanatçının Facebook sayfası

Cenevre-2'den sonra değişmeyecek olan ne?

Hoşenk Beroka

Birkaç gündür dünyanın gözleri İsviçre'de. Herkes, Suriyelilerin toplantısından çıkacak sonuca dikkat kesilmiş durumda. Şüphesiz Cenevre-2 Suriye ve dünya için büyük önem arz ediyor. Ama bundan daha da önemlisi 3 yıla yakındır derin bir kriz içinde olan Suriye halkına bu toplantının neler sunabileceği.

Konferansa gözcülük eden Amerika, Rusya ve Çin de, Fransa, Almanya, İngiltere'nin başını çektiği Avrupa da, hatta Suudi Arabistan, Katar ve Türkiye de aynı ortak kanaate sahip: Suriye'de askeri seçenek başarısız oldu! Fransa dışişleri bakanı Loran Fabios'un da isimlendirdiği gibi, Suriyelilerin “dramı” siyasi çözüm yolu dışında başka hiçbir şeyle bitmeyecek. O zaman da şöyle bir soru ortaya çıkıyor: Bulunacak olan siyasi çözüm, Suriye'yi içine düştüğü derin kuyudan çıkarır mı? Ve bir diğer soru: Krizin tarafları olan muhalefet ve rejim, askeri seçeneğin ortadan kalkmasına ve siyasi çözüm arayışı içine girmeye razı olacakları mı?

Görünürde, her iki taraf da siyasi çözüme eğilme yönünde. Ya da en azından tartışmaya açık bir haldeler. Ama buz dağının görünmeyen yüzünde durumlar hiç de öyle değil. Her iki taraf da siyasi çözüm için taleplerini maksimum seviyeye çıkardı. O kadar ki, bu durum karşı tarafın taleplerini de tümenden yok etme, ya da karşı tarafın meşruiyetini ortadan kaldırma çabasına kadar gitti. Yani iki taraf da üzüm yemek yerine bağcıyı dövmeyi tercih ediyor. Tüm bunlar Cenevre-2'nin çetin geçeceğini gösterirken, toplantının siyasi bir oyuna ve siyasi manevralara dönüşeceğine işaret ediyor.

Her iki tarafın da kırmızıçizgileri var. Müzakerelerin başarılı geçmesi için bu çizgilerden birinin üzerini çizmeyi her iki taraf da reddediyor. Suriye Dışişleri Bakanı Velid Muallim'in başkanlığını yaptığı Suriye heyeti, Beşar Esad'ın ve iktidarının geleceğinin kırmızı çizgi olduğunu, bunun tartışmaya açık olmadığını vurgularken, muhaliflerin lideri Ahmed Carba da Suriye heyetini Cenevre-1'de “ Esad'ın güvenlik, ordu, istihbarat da dahil olmak üzere tüm yetkilerini geçici hükümete devretmesi” yönünde alınan kararı imzalamasını talep ediyor. Carba'ya göre, Cenevre-1'de alınan kararların uygulanması ve geçici bir hükümetin acilen teşkil edilmesi, Esad'ın çekilmesi ve iktidarının sembolü haline gelen tüm suçlarının son bulması için önemli iki aşama. Ne olursa olsun “Esad ile devam” yönünde yapılacak herhangi bir tartışma Cenevre-2'yi hedefinden saptırmaktan

başka bir işe yaramayacak. Ahmed Carba da bu sözleriyle kırmızı çizgilerini belirterek müzakerenin şartlarını ortaya koydu.

Rejim de muhalefet de karşısındakini muhatap almıyor. Her iki taraf da Cenevre-2 için Suriye'ye karşı, Suriye dışından gündemlerle gelmişler. Konuşmalar hep kendi eksenini etrafında dönüyor. Dolayısıyla kimsenin Suriye'yi ve Suriyelileri temsil etmek gibi bir derdi yok gibi duruyor.

Toplantı da şu ana kadar altının çizilmesi gereken tek şey, yakın zamana kadar tarafların şiddetle reddettiği aynı masada bir araya gelme fikrini kabul etmiş olmaları. Suriye'de 3 yılda çok fazla şey değişti. Cenevre-2'de ve sonrasında da bazı değişimler yaşanabilir. Ancak kısa vadede Cenevre 2'nin bile değiştiremeyeceği şeyler var. Mesela:

1- Suriye'de katliamlar, yani iç savaş devam edecek. Savaş, tarihi, kültürel eksende ve daha da kötüsü Şii- Sünni ekseninde şiddetini artıracak. Çünkü Rusya ve Çin destekli İran Şii kutupta, Amerika, İngiltere ve Avrupa destekli Türkiye ve Körfez ülkeleri de Sünni kutupta Suriye üzerinden güç mücadelesine devam edecek.

2- Etnik ve mezhebi gerilimler, Suriye halkının mozaikleri olan kimlikler arasında devam edecek. Gerilimlerden biri, Aleviler ve Sünniler arasında, bir diğeri de "Suriye Ulusal koalisyonu"nu oluşturan Araplar ile " Batı Kürdistan Meclisi" ni kuran Kürtler arasında ve bunları destekleyen Süryaniler, Çeçenler gibi kimlikler arasında yaşanacak ve bu durum çatışmalara yol açacak.

3- Suriye rejim ve silahlı terörist grupların başlattığı iki yangın arasında eriyip gitmeye devam edecek.

4- Kriz başta Türkiye, Lübnan ve Irak olmak üzere bölge ülkelerine sıçramaya devam edecek. Yani Suriye, ne olursa olsun ve toplantıdan ne çıkarsa çıksın komşularının başını yakmaya devam edecek.

5- Rejim, adını muhalif koyduğu her şeyle savaşmaya devam edecek. Muhalifler de ismini rejim olarak adlandırdıkları herkesle çatışacak. İki taraf da Suriye'de, Suriye'ye karşı savaşacak. Hiç kimse tam anlamıyla gözünü açmadıkça Suriye'nin kanı Suriye'ye karşı akmaya devam edecek.

Tüm bu sayılanlar bir gün değişir ve her şey tersine dönmesi mümkün. Ancak Suriye'de iki şey ne olursa olsun değişmeyecek: Rejim ve muhalefet.

Kaynak: Elaph

Dünya Bülteni için çeviren: Tuba Yıldız

Suriye'deki Kürtlerin yükselişi

Namo Abdulla

Suriyeli Kürtler salı günü kuzey Suriye'de özerk hükümet ilan ettiler. Bu, Irak'ta ABD liderliğinde 1991 ve 2003'teki savaşlar sayesinde, bilim insanlarının ifadesiyle müreffeh "devlet gibi" bir yapı tesis eden Iraklı Kürtlerin yolunda atılmış bir adımdır.

Suriyeli Kürtlerin özerklik ilanına hem Türkiye hem ABD karşı çıksa da bunun zamanlaması idealdir ve karışıklık batağına saplanmış bir bölgede kimse bu adımı tersine çevirebilecek gibi görünmüyor. Kürtlerin doğrudan temsil edilmediği Cenevre 2 konferansından sadece bir gün önce gelen bu duyuru, dünya güçlerinin Suriye'de giderek artan çok boyutlu ihtilafa kapsamlı bir çözüm bulmadaki etkinliği hususunda mevcut şüpheleri daha da arttırdı.

Büyük ölçüde Kürt nüfusun yaşadığı Kamışlı şehrinde, Kürt bayrakları sallayan coşkulu yüzlerce kişiye hitaben yapılan bu duyuru, Suriye'deki en kuvvetli Kürt grup Demokratik Birlik Partisi'nin (PYD) liderlik ettiği bir hareketti. Bu grubun silahlı kanadı, El Kaide bağlantılı isyancıların Rojava olarak da bilinen "Suriye Kürdistanı"nın kontrol etmesini başarıyla engellemiştir.

Rojava hükümeti, Suriye'de Kürtlerin çoğunun desteğine sahip görünüyor. Duyuruyu imzalayanlara 50'den fazla partinin temsilcileri de dahildir. Yeni yönetim, Kürtlerin hakimiyetinde olan ama Araplar ve Asuriler gibi diğer insanların da yaşadığı Kamışlı, Afrin ve Kobani dahil üç eyaletteki işlerden sorumlu olacak.

Rojava pek çok açıdan Irak'taki Kürdistan Bölge Hükümeti'ne (KBH) benziyor. 2003'te Irak'ta ABD liderliğindeki istila sonrasında Iraklı Kürtler, karaya sıkışmış bir bölgede bağımsızlık ilan etmek yerine petrol zengini Irak'ın bir parçası olarak kalıp idealizm yerine pragmatizmi seçtiler. Şimdi Suriyeli Kürtler de aynı şeyi arıyor: Tam ayrılık değil federalizm.

Yaşayabilirlik

Yine de tahripkâr bir savaşın yerle bir ettiği bir ülkede bu toy özerk bölgenin yaşayabilirliğine dair sorular var. Rojava'nın mevcudiyeti için baş tehdit, konumudur: Rojava, düşman kuvvetlerle çevrilidir. Halihazırda onun hemen hemen hiç desteği yok-

Ve KBH Türkiye'nin daha büyük düşmanı PKK'ya 10 yıldan daha uzun bir zamandır topraklarında müsamaha göstermedi mi? Kandil dağlarındaki üslerine (gizlice) silah ve yardım gönderilmesine müsaade etmez mi?

tur ve onun Sünni Arap muhalefetin, bunların Türkiye ve Suudi Arabistan gibi bölgesel destekçileri yahut Amerika Birleşik Devletleri'nin hemen desteğini kazanması da hiçbir şekilde muhtemel değil. Rojava, 1991'de Birinci Körfez Harbi sonrasında Iraklı Kürtler için bahşedilen uçuşa yasak bölge gibi bir desteğe de sahip değil.

Türkiye ve ABD, muhtemelen PYD'nin Kürdistan İşçi Partisi (PKK) ile bağlantısından dolayı destek vermeyecek. PKK her iki ülke tarafından da "terörist" olarak tanınan bir silahlı gruptur. PYD, çoğu ülke tarafından öyle kabul edilmiyor ve lideri Salih Müslim, Avrupa'da serbestçe seyahat ediyor, geçenlerde Türkiye'yi de ziyaret etti.

Belki de daha önemlisi, Rojava'nın Irak Kürdistan Bölgesi (KBH) üst yönetiminden de ancak soğuk bir destek görmesidir. Türkiye, PYD'ye karşı düşmanca bir tavır sergilemesi için KBH Başkanı Mesud Barzani'ye baskı yaptı.

Barzani geçen kasım ayında "otokrasi" diye adlandırarak PYD'nin özerklik planına karşı kuvvetli bir bildiri yayımladı. Bu da KBH ve PYD arasında sözlü bir savaş çıkmasına yol açtı. Yerel haber kaynaklarında KBH'nin Müslim'in Erbil havaalanını kullanarak seyahat etmesini yasakladığı ifade edildi. Bu da PYD liderini kalkış noktası olarak Bağdat'ı kullanmak zorunda bıraktı.

Türkiye, KBH tarafından PYD'ye karşı daha kuvvetli eylemlerde bulunulduğunu görmeyi ümit etse de KBH ancak bu konuda yapabildiği -ya da istediği- kadarını yapıyor.

Kürtlerle ilgili gözlemciler, Barzani için PYD'yle silahlı bir mücadele içine girilmesinin tasavvur edilemez bir husus olduğunu iyi biliyorlar. Böyle bir hareket, kendi seçmenleri hem PYD'ye hem de kuzey Irak'ın dağlarında üsleri bulunan PKK isyancılarına büyük sempati beslerken siyasi intihara denk olur.

Ve KBH Türkiye'nin daha büyük düşmanı PKK'ya 10 yıldan daha uzun bir zamandır topraklarında müsamaha göstermedi mi? Kandil dağlarındaki üslerine (gizlice) silah ve yardım gönderilmesine müsaade etmez mi?

Irak Cumhurbaşkanı Celal Talabani'nin partisi KYB ve Kürdistan'da en popüler ikinci parti Gorran da dahil olmak üzere diğer Kürt partilerin, Barzani'nin PYD karşıtı tavrını paylaşmadığı da not edilmeye değer.

Ayrıca, Barzani PYD'nin Suriye'deki ilerlemelerine sözlü olarak karşı çıkabilir ama o, PYD'nin ortaya çıkışının pratikte çok sayıda avantajının olduğunu da biliyor. PYD en

başta El Kaide'nin korunaksız sınırdan Irak Kürdistanı'na girmesini önlemek üzere siper olarak hizmet ediyor.

Iraklı Kürt lider ayrıca PYD'nin PKK'da olduğu gibi ona Türkiye'ye karşı siyasi koz verdiğini de kavramış görünüyor. Türkiye giderek Irak'ta ve uluslararası alanda KBH'nin tartışmalı petrol politikasının daha hararetli destekçisi olarak görünüyor.

Aslında Barzani'nin söylemlerinin hükümetinin icraatlarıyla çelişmemesi gerekiyor ve çoğu kişi, Erbil'in PYD karşıtı duruşunun gerçek olmayıp taktik icabı olduğunda hemfikirdir. Neticede Iraklı Kürtler sınırlarını 200.000'den fazla Suriyeli Kürt mülteciye açtılar ve onların barınma ve beslenmeleri için milyonlarca dolar harcadılar.

Zamanlama her şeydir

PYD'nin duyurusunun zamanlaması hiç bundan daha ideal olamazdı. Duyuru, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın, savcılar oğulları da dahil kabine mensuplarını hedef alan yolsuzluk soruşturmaları açmışken, otoritesine karşı güçlü bir meydan okumayla karşı karşıya kaldığı bir zamanda geldi. Bu durum, Türkiye'yi fazlasıyla kendi iç meselelerine odaklanmış halde bırakırken, ülke Suriye'de Kürt ilerleyişine yönelik somut karşı tedbirler alamadı.

Ayrıca, yolsuzluk skandalı PKK'yı -ve dolayısıyla PYD'yi- Erdoğan'a daha da yaklaştırmış görünüyor. Olayların ilginç şekilde gelişmesiyle PKK'nın hapisteki lideri Abdullah Öcalan, geçenlerde son derece Erdoğan yanlısı bir açıklama yaptı ve yolsuzluk soruşturmasını modern Türkiye tarihinde Kürtlere yönelik daha önce hiçbir sefelinin yapmadığı kadar reformlar gerçekleştiren bir lideri ortadan kaldırmak için yapılan "darbe" teşebbüsü diye adlandırdı.

Türkiye birkaç yıl önce KBH hakkında hissettiklerini bir kenara koydu ve onu kabullendi. Türkiye'nin kalbinin değişmesinde iktisadi çıkarların büyük rol oynadığında kuşku yok. Bu adım, sonunda Türkiye'ye Irak'a girmek üzere bir kapı açılmasını sağladı, bu da petrol zengini bu ülkeyi Türkiye'nin en büyük ikinci ihraç pazarı yaptı.

Suriye'nin kuzeydoğusundaki Kürt nüfusun, nispeten büyük petrol rezervlerinin üzerinde yaşadığı da belirtilmeye değer. Avrupa Birliği geçen sene ılımlı Suriyeli Arap

Olayların ilginç şekilde gelişmesiyle PKK'nın hapisteki lideri Abdullah Öcalan, geçenlerde son derece Erdoğan yanlısı bir açıklama yaptı ve yolsuzluk soruşturmasını modern Türkiye tarihinde Kürtlere yönelik daha önce hiçbir sefelinin yapmadığı kadar reformlar gerçekleştiren bir lideri ortadan kaldırmak için yapılan "darbe" teşebbüsü diye adlandırdı.

isyancıların Suriye petrolünü satabileceğini ifade etti. Petrol sahaları bunların kontrolünde olmadığı için böyle yapamadılar. Ama petrol yatakları üzerine El Kaide bağlantılı El Nusra Cephesi ve Kürt isyancılar arasında çatışmalar olduğu bildiriliyor.

Her ne olursa olsun, bölgeyi gözlemleyenler için tarih tekerrür ediyor gibi görünüyor. Türkiye'nin Suriye'de de bir başka KBH'yi kabullenmesi de sadece bir zaman meselesidir.

Kaynak: El Cezire

Dünya Bülteni için çeviren: Mehmet Şeyhoğlu

Erdoğan'ın Tahran ziyaretinin çok sebebi var

Samir Salha

Davos'ta Türkiye Dışişleri Bakanı Ahmed Davudođlu ile İranlı mevkidaşı Muhammed Cevad Zarif arasında Suriye meselesi üzerinden başlayan “mezhep çatışması”, Erdoğan'ın beş yıl önce aynı yerde İsraili lider Şimon Peres'e yaptığı “one minute” çıkışı kadar ses getirmedi. Erdoğan'ın İran'ın siyasi ve ruhi liderleri ile yapacağı buluşma için hazırladığı çanta, çok dikkatli bir süzgeçten geçirilmişti. Bunun bir sonucu olarak da, dışişleri bakanının Davos'ta moderatörün iki ülke arasında yaratmaya çalıştığı krizin tuzağına düşmesi imkânsızdı. Özellikle de Adalet ve Kalkınma partisinin içerde ve dışarıda içine girdiği zor süreç göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'nin daha dikkatli olacağı beklenen bir durumdu.

Türk- İran ilişkileri asırlar boyunca inişli çıkışlı bir manzara sergiledi. Bölgeyi ele geçiren ve kendi çizdiği haritada yolunu belirlemek isteyen İki güçlü imparatorluğun insafı altında ilişkiler bazen ilerledi bazen geri gitti. Bu durum, 1639 yılında Kasr-ı Şirin anlaşması imzalanana kadar devam etti. O tarihten sonra da günümüze kadar iki ülke arasındaki ilişkiler korundu ve kontrol altına alındı.

Recep Tayyip Erdoğan'ın Tahran'a yapacağı ziyaretin bu defa diğerlerinden daha farklı olması bekleniyor. Şu an iki ülkenin içinde bulunduğu durum nedeniyle, en azından iki yıl önceki ziyaretten farklı bileşenlerin olması gerekiyor. Erdoğan'ın sadece İran'ın yeni lideri Hasan Ruhani'yi tebrik etmek için Tahran'a gitmediği bir gerçek. Türk lider öncelikle İran'daki mevcut rejimden emin olmak ve son aylarda iki ülkenin de içinde aktif rol aldığı siyasi olayların getireceği sonuçları tespit etmek istiyor. Bölgedeki karışıklıkların iki ülke arasındaki yakınlığa etki edip etmeyeceği, on yıllardır gizli veya aleni bir şekilde siyasi, mali ve ticari alanda sağlanan işbirliğinin korunması veya yok olması Erdoğan'ın gündemindeki konulardan biri.

Tahran ve Ankara arasında aslında sağlam bir bağ var. Ancak yaşanan krizler her iki tarafında birbirinin aksi hareket etmesine yol açtı. Bu nedenle şu an Türk-İran ilişkileri tehlikeli bir dönemden geçiyor ve aklen ve kalben ciddi bir yorum süzgecinden geçirilmeye ihtiyacı var.

Görüşmelerde karşılıklı paylamaların ilki muhtemelen Türkiye'nin dostlarının İran'ın Cenevre 2 ye katılması hususunda takındıkları sert tutumları görmezden gelmesi üzerine olacaktır. Türkiye'nin sessiz kalmasında elbette İran'ın Suriye rejiminden ısrarla

Burada Tahran biraz kuşatılmış hissedebilir. Çünkü Erdoğan'ın Esad rejiminin Suriyeli sivillere uyguladığı işkence görüntülerinin olduğu fotoğrafları İran liderinin önüne koyma ihtimali yüksek.

vazgeçmemesi ve Cenevre 1 in kararlarını reddetmesinin büyük etkisi var. Görüşmede ayrıca -İran'ın iddialarına göre- başta Türkiye olmak üzere bazı ülkelerin, Suriye'deki terörist grupları desteklemesi de tartışılacak bir başlık olacaktır. Fakat Ankara'nın buna kayıtsız kalmayacağı kesin. Nihayetinde o da, İran'ın, Esad'ı doğrudan veya Hizbullah ve Irak'tan gelen silahlı gruplar yoluyla dolaylı olarak desteklediğini ve Suriye'deki savaşın ömrünü uzattığını belirtecek. Ruhani ise Türkiye'nin kulağına, Suriye'deki gerilimin yabancıların müdahalesinden ve duruma yanlış pencereden bakılmasından dolayı arttığını

fısıldayacak ve silahlı gruplara desteğin kesilmesi yönünde çağrıda bulunacak. Ayrıca Suriye'deki rejimin hala meşruiyetini koruduğunu ve Suriyelilerin kendi geleceklerini tek başlarına belirleyebileceklerini de ekleyecek. Buna karşılık Erdoğan da, Türkiye'nin artık İran'ın Suriye krizinde aldığı pozisyonun yansımalarına tahammül edecek gücünün kalmadığını, Tahran'ın dikkatleri başka yöne çekmeye çalıştığını ve silahlı gruplara yardım etmenin batıyla ortaklık demek olduğunu vurgulamasından rahatsız olduklarını belirtecek.

Burada Tahran biraz kuşatılmış hissedebilir. Çünkü Erdoğan'ın Esad rejiminin Suriyeli sivillere uyguladığı işkence görüntülerinin olduğu fotoğrafları İran liderinin önüne koyma ihtimali yüksek. Bu fotoğraflar çok önemli kanıtlarla belgelenmiş, sadece uluslararası toplumun değil siyasi aktörlerin de Esad'ın dava edilmesi konusunda ortak olacakları fotoğraflar. Ancak Tahranın da komşusuna sınırında hala konuşlandırmaya devam ettiği "NATO" füzeleri hakkında bazı çıkışları olabilir. Nihayetinde Türkiye bu saatten sonra Esad'dan kendi tarafına bir tehdit gelmeyeceğini veya Türkiye'yi kışkırtmak için herhangi bir girişimde bulunmayacağını çok iyi biliyor. Bu nedenle Türkiye'nin füzelerin bulunma sebebinin Suriye düğümünü aştığını, aslında hedefin batının müttefiklerinin bölgedeki güvenliğini sağlamak olduğunu söylemesi ve bu konuda İran'ı ikna etmesi zorlaşabilir. Çünkü bu, birçok açıdan okunması ve anlaşılması gereken bir mesaj.

Suriye kriziyle birlikte farklı bir boyuta geçen Kürt dosyası da elbette ki ikili görüşmelerin merkezine oturacak. Özellikle de Kürt güçlerinin Suriye'nin kuzeyinde kendi anayasalarını ilan etmedeki aceleciliği, Kuzey Irak'ta olduğu gibi özerk bir siyasi ve idari yapının oluşumu için harekete geçmiş olmaları, Kürt lider Mesud Barzani'nin Davos'ta Suriye'deki Kürtlerin insan haklarından mahrum kaldıklarını ve Kuzey Irak'ın Suriye'deki Kürtlerin alacağı kararlarda yanında olacağını belirtmesi, Türkiye'nin İran'a bu konuyu taşımasını kaçınılmaz kılacak.

İran, Türkiye'yi sadece Tahran'ı Şam'dan uzaklaştırmak için oluşturulan projede bir

nokta olarak görmüyor, aynı zamanda Türkiye'nin, Suriye'nin geleceğine karar verilecek olan müzakere masasından da dışlanmasına sebep olacağını düşünüyor. İşte bu nedenle de, sınır güvenliğini tehlikeye sokan faktörlerin Suriye'yi aştığını ve Lübnan sahillerine kadar uzandığını söyleyerek stratejik çıkışı, bu düşüncenin zeminini oluşturuyor. Ancak buna karşılık Türkiye'nin de elindeki güvenlik raporlarından bahsediyor. Buna göre İran'ın, Türkiye'nin Suriye politikasını değiştirmek için sınırı geçerek bazı operasyonlar düzenlemesi raporda mevcut. Aynı şekilde İran'dan bazı güvenlik mensuplarının işçi partisine bağlı Türk gençlerle bir araya gelmesi, 'Türk Hizbullahı'nı yeniden canlandırmak için bire takım müzakerelerde bulunması da Türkiye'nin sormaktan tereddüt etmeyeceği konular olacaktır.

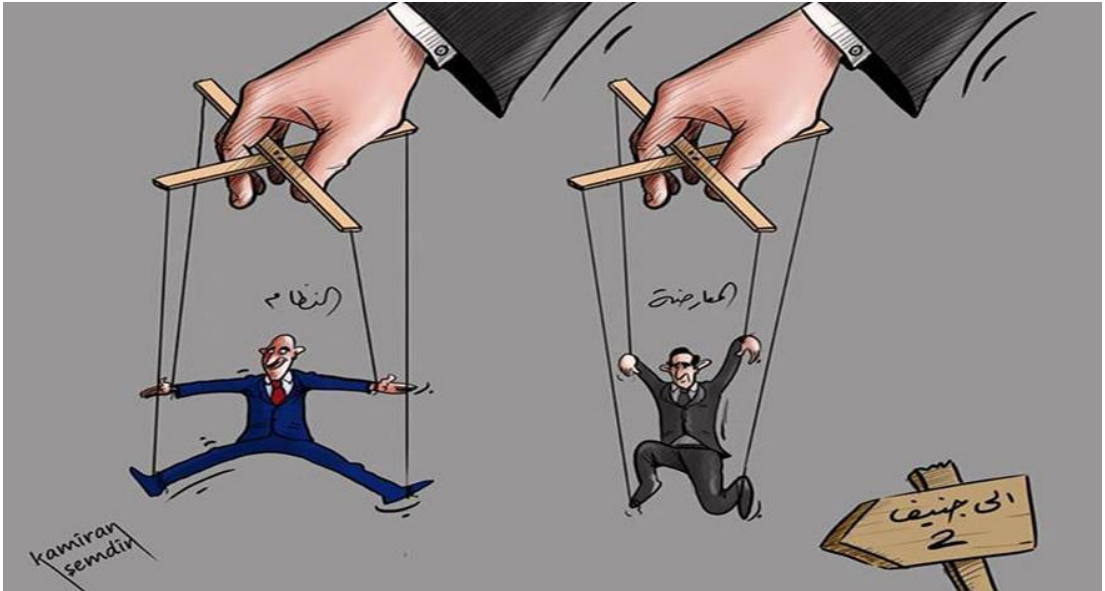
İran'ın Davos'taki güçlü duruşu, uluslararası toplumun İran'ı Cenevre 2 görüşmelerine katılımı yönünde verdiği red kararından dönmesine yetmedi. İran hükümetini fazlasıyla kızdıran bu durum, Tahran'ı Ankara'yla karşı karşıya getirebilir. Özellikle de Batıyla yaptığı bazı anlaşmaların geri tepmesi ve nükleer enerji konusundaki sert tutumunu Suriye'nin geleceğinde söz hakkı alma karşılığında yumuşatma senaryolarının tutmaması,

Ankara, Davos zirvesinin İranlıların kendilerini ifade etmeleri ve iş birliği için hazır olduklarını göstermeleri konusunda altın fırsatlar sunduğunu düşünüyor. Ancak İran mezhep kartını oynayarak bu fırsatı heder etmeyi başarıyor. Aynı dili Montröux'de Velid Muallim de kullanıyor ve Suriye'nin içinden çıkması gereken krizi mezhep faktörü yüzünden daha da derinleştiriyor.

İki ülke arasındaki görüşmeler ve bunların başlıkları çoğaltılabilir. Aslolan İran ve Türkiye'nin birbirine ihtiyacı olduğu. Özellikle de dış güçlerin bazı müttefikleri üzerinden her iki ülkenin ticari ve mali ilişkilerini zedelemeye çalıştığı konusunda İran da Türkiye de ortak kanaate sahip. Bu kanaati destekleyen en büyük işaret ise 17 Aralık da Türkiye'de halk bankasını hedef alan operasyonun düzenlenmesi. Bu operasyon iki ülke arasındaki en önemli nokta olarak duruyor.

Kaynak: Semir Saliha / Şarku'l Avsat

Dünya Bülteni için çeviren: Tuba Yıldız

Suriyeli karikaturist: Kamiran Şemdin
Kaynak: Sanatçının Facebook sayfası

Suriye'deki iç savaşı Amerika kazanıyor

Zachary Keck

Bu ayki Cenevre II Konferansı, Amerika'nın yıllardır süren Suriye iç savaşına diplomatik bir çözüm bulma çabalarının son ürünüydü. Amerika'nın Suriye'deki savaşın bir an önce bitmesini istemesindeki temel motivasyonunu ilkesel kaygılar ve mezhepçi savaşın komşu devletleri de içine çekmesi korkusu oluşturuyor. Amerika, Suriye iç savaşında bir an önce uzlaşma arayışı konusunda haklı. Savaşın yalnızca insani bedeli dahi, Amerika'nın savaşın tarafları arasında bir uzlaşma için devreye girmesi konusunda başlı başına bir baskı unsuru teşkil ediyor. Bununla birlikte, savaşın son bulmasına dair meşru istek, Suriye'de Amerika'nın kazandığı gerçeğini değiştirmiyor. Olaya salt stratejik bir bakış açısıyla yaklaşırsak, Suriye'deki korkunç trajediden Amerika kadar çıkar sağlayan başka bir ülke bulunmamakta.

Amerika'nın Suriye iç savaşından sağladığı en önemli kazanç, bölgesel ve küresel hasımlarının bu savaşta güç kaybettiğini görmek oldu. Suriye'deki iç savaşın öncelikli 'yardımseveri'nin Amerika olmasını bir kenara not edersek, hiçbir üçüncü taraf bu savaşın İran'dan daha fazla kaybedeni değildir. Alevilerin Şam'da güç kaybetme ihtimali İran'ın son on yıldaki tüm edinimlerini geriye götürdü. Bu, İran'ın yalnızca Suriye'deki rolünün altının oyulmasıyla değil, aynı zamanda "karışıklığın" Lübnan'a sıçramasıyla da gerçekleşti. Doğal olarak, İranlı yöneticiler Esad rejimine dikkate değer bir destek sağlayarak harekete geçtiler. Başlangıçta bu konudaki deliller hakkında bilgi vermeye yanaşmayan İran, şüphesiz ki Esad'ı destekleyen ülke olarak algılanma tehlikesinin farkına varmıştı. Dahası, kendilerinin 2009'daki tartışmalı başkanlık seçimleri sonrasındaki tecrübelerini göz önünde bulunduran İranlı liderler, muhtemelen ayaklanmanın kısa sürede bastırılabilceğine inanıyorlardı.

Savaş üçüncü yılına yaklaşmaktayken başka hiçbir şey olmasa dahi, savaşın o kadar kolay sonlanmayacağı ispatlanmıştı. İran ve müttefiki Hizbullah, Suriye'de Alevi yönetimin düşüşünün önüne geçmek için "kanını ve birikimini" ortaya koyması konusunda baskı altındaydı. Suriye'de Alevi yönetimini yakın gelecekte bir tehlike beklemiyor gibi görünse de, tüm ülkenin yönetimini yeniden ele geçirmeye de yakın görünmüyorlar. Bu da İran'ın maddi kaybının muhtemelen artarak devam edeceği anlamına geliyor.

İran'ın stratejik yaklaşımıyla Esad'ı desteklemesinin maddi boyutun ötesindeki kaybı, İran ve Hizbullah'ın Ortadoğu'daki yumuşak gücünü kaybetmesi oldu. İran'ın bölgedeki

etkisi, büyük ölçüde klasik anlamda askeri güç kullanımı yerine, İsrail ve Amerika'ya karşı meydan okuması ve eleştirilerine dayanan yumuşak gücünden kaynaklanıyor. Bu yumuşak güç yıllarca, İranlı liderlere kendilerinden etnik ve mezhepsel olarak ayrılan Sünni Araplarla köprü kurma olanağı tanıdı.

Suriye iç savaşı ve İran'ın Esad'a sağladığı destek, İran'ın bölgedeki güvenilirliğini sarstı. İran'ın Arap dünyasındaki popülaritesi Suriye'deki çatışma öncesinde azal-

maya başlamış olsa da, ülkenin popülaritesinin son birkaç yıldaki düşüş oranı dramatik oldu. James Zogby'nin işaret ettiği gibi, 2006'da İran'ın Ortadoğu'da 20 ülke arasındaki "tutulma oranı" yüzde 75 ve Suudi Arapların Tahran hakkında olumlu görüş bildirme oranı yüzde 85 iken, bu oran 2012 itibarıyla sırasıyla yüzde 25'e ve yüzde 15'e düştü.

Söz konusu durumun İran'a doğrudan ve gerçek etkileri oldu. Örneğin, İran'ın Hamas'la arasının açılması bu sürecin sonucunda gerçekleşti. Benzer bir şekilde, geçtiğimiz yılın Ocak ayında, Mısır ve İran büyük bir diplomatik baskının ardından turizm bağlarını sürdürme kararı aldılar. Mısırlı Selefilerin bu kardan birkaç gün sonra gelen yanıtı, İran'ın Kahire'deki elçiliğine saldırmak oldu. Birkaç ay sonra ise Mısır, İran'la turizm bağlarını sessizce kopardı. Bunun yanı sıra, geçtiğimiz aylarda Yemen'de İranlı diplomatlar kaçırılıp öldürüldüler. Her ne kadar İran bu ispatlanmış bilgiyi reddetse de, kaçırılan son diplomat aylarca rehin tutulduktan sonra kafası kesilerek öldürüldü.

Ortadoğu'da büyüyen mezhepçi ayrışma İran için gerçek bir tehdit unsuru teşkil etmekte. Bu sebeple Ruhani yönetimi Arap devletleriyle olan bağlarını onarma girişimlerinde bulundu. Ve yine aynı sebeple, İran'ın dini lideri Ali Hamaney Müslüman birliği söylemini her zamankinden daha fazla vurgulamaya başladı.

Bu mezhepsel ayrışmanın bir başka ayağını da El-Kaide oluşturmakta. Batıdaki mevcut anlatıma rağmen, Suriye El-Kaide için tam bir felaket oldu. Arap Baharı'nın El-Kaide'nin temelindeki ideolojinin tamamen reddi olmasına rağmen, gittikçe ümitsiz bir hal alan örgüt Suriye'de (El-

Şura) adı altında bir kol oluşturarak iç savaştan çıkar sağlamaya çalıştı. El-Kaide ismini kullanmama kararı, örgütün Arap dünyasında nasıl gözden düştüğünün başlı başına bir göstergesidir.

El-Nusra başlangıçta birçok başarı elde etse de El-Kaide'nin Suriye'ye sızma planı, örgütün Irak lideri Ebu Bekir Bağdadi'nin kendi örgütünün El-Nusra ile Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) örgütü adı altında birleşmesini emretmesiyle ortaya çıktı. El-Nusra

Arap Baharı'nın El-Kaide'nin temelindeki ideolojinin tamamen reddi olmasına rağmen, gittikçe ümitsiz bir hal alan örgüt Suriye'de (El-Şura) adı altında bir kol oluşturarak iç savaştan çıkar sağlamaya çalıştı. El-Kaide ismini kullanmama kararı, örgütün Arap dünyasında nasıl gözden düştüğünün başlı başına bir göstergesidir.

lideri Ebu-Muhammed El-Culani birleşme talebine karşı çıkarak El-Kaide'nin tepesindeki Aymen el Zevahiri'ye gitti. Zevahiri de, doğal olarak, örgütün kendisine karşı sorumlu olduğu pozisyonu sürdürmesini istedi. Ebu Bekir Bağdadi'nin Suriye'de savaşanlara, Allah'ın kendisinden buyurmasını istediği iradesini dinlediğini söyleyerek Aymen el Zevahiri'yi alenen azarlaması önemli bir gelişmeydi. Bağdadi, bunun hemen ardından birçok El-Nusra'nın da kendilerine katılımıyla Irak El-Kaidesi savaşçıları Suriye'ye gönderdi.

IŞİD'in Suriye'ye girişi savaşta temel değişikliklere yol açtı. Esad'a muhalefet her zaman parçacıklı bir yapıda olmakla birlikte, IŞİD enerjisinin büyük bir bölümünü hâlihazırda muhalif grupların kontrolünde olan bölgeleri genişletmek için harcadı. Suriye'deki bir IŞİD üyesinin açıkladığı gibi: "Biz burada İslami bir devlet kurmak için bulunuyoruz; Esad'a karşı savaşmak için değil."

Bu yönüyle IŞİD görece bir başarı elde etse de, örgütün işgal ettiği alanlarda uyguladığı gaddar yönetim, yerli nüfusun kendilerine aynı Irak'ta olduğu gibi mesafe almasına neden oldu. Bunun yanı sıra, IŞİD'in kontrolü altında tuttuğu bölgeleri genişletmesi Suriye'deki diğer muhalif grupları kızdırdı. Aralık ayında diğer muhalif grupların IŞİD'e karşı birlikte savaşma kararı almasıyla süreç en gergin noktaya ulaştı. Bu grupların arasında el-Nusra'nın da bulunması, Suriye'nin tam anlamıyla El-Kaide iç savaşına sahne olacağını işaretliydi. Bir terörizm uzmanının New York Times'a söylediği gibi: "Bu yaşanan cihatçılığın kalbi ve ruhu adına bir mücadeledir."

IŞİD, muhalif gruplar arasında bir iç savaş tetikleyerek Esad rejimine kendisinden kalan boşluk ile yardım etmiş oldu. Bu durumda, Esad başarılı olduğu takdirde Sünni Arapların birçoğunun IŞİD'i suçlaması muhtemel; ki bu da el-Kaide'nin mevcut popülaritesini dahi kaybedebileceği anlamına geliyor.

Suriye'de ki savaş, İran ya da El-Kaide'yle aynı boyutta olmasa da, Çin'in de zayıflamasına neden oldu. Çin'in Esad'a desteğinin boyutu Rusya'ninkine kıyasla çok daha küçük seviyede, ancak ülkenin petrol ithalatının yarısından fazlasını Ortadoğu'dan yapıyor olması muhtemel kaybının büyüklüğünü arttırmakta. Bu durum, Çin'in geride bıraktığımız on yılda kayda değer yatırımlar yaptığı Irak için de geçerli. Suriye'den Irak'a sıçrayan bu mezhepçi çatışma Çin'in söz konusu tüm yatırımlarını riske atmış durumda.

Dahası, Suriye'den çok daha fazla petrole sahip Körfez monarşileri Esad rejiminin en sert dış muhalifleri konumunda. Çin'in Esad rejimine desteği Pekin'in ekonomik çıkarlarında önemli rol teşkil eden bu ülkelerle ilişkilerinin gerilmesine neden oldu. Çin'in bu durumu başka yollarla telafi etmek adına girişimleri, Pekin yönetiminin de çıkarları üzerindeki tehlikenin farkında olduğuna işaret ediyor. Çin'in söz konusu çabasının en açık örneği, geçtiğimiz yıl içerisinde Ortadoğu'da barış sürecine dahil olmak için yatırımlarını

arttırma girişimidir. Ancak, Amerika ve Batı, İsrail-Filistin savaşını çözmekte ne kadar aciz ise Çin’de bu savaşı sonuçlandırma konusunda o kadar aciz. Çin’in savaşa daha fazla müdahil olması ise Çin’in Suriye iç savaşındaki görünmez başarısızlığı konusunda daha fazla suçlanmasına neden olacaktır.

Dikkatini Arap Baharı’na veren dünyanın Suriye’ye odaklanması Amerika’nın açık bir şekilde protestoculara desteğini ilan edebilmesini sağladı ki; Amerika’nın söz konusu bölgesel müttefikleri kuşatılmış ya da ele geçirilmiş olsaydı, Washington’ın protestolara destek verdiğini açıklaması çok daha zor olurdu.

Suriye’deki savaş, Amerika’nın hasımlarının zayıflamasına neden olmasının yanı sıra Amerika’nın bölgedeki müttefiklerinin sorunlarının çözümüne de katkı sağladı. Savaş, uluslar arası medyanın dikkatini Suriye’ye yöneltmesine neden olarak, Basra Körfezi’ndeki diğer ülkelere ve Amerika’nın diğer müttefiklerine kendi iç karışıklıklarının üstesinde gelme konusunda esneklik sağladı. Körfez ülkelerinin rolünün önemi, Arap Baharı’nın başında taktik bir çatışma içine girmeleri ve Bahreyn’den önce Libya’ya uluslar arası bir müdahaleyi desteklemeleriyle anlaşılmıştı.

Suriye iç savaşıyla birlikte bölgede artan mezhepçilik, Suudi Arabistan, Yemen ve Bahreyn gibi hükümetlerin ülkelerindeki Şii nüfusun gerçek sorunlarını “ortadan kaldırmalarına” olanak tanıdı. Dahası, Suriye’deki şiddetin seviyesi muhtemeldir ki diğer ülkelerde başlaması muhtemel gösterilerin ve halkın sokaklara dökülmesinin önüne geçti. Suriye savaşı, Arap Baharı’na başlangıçta olumlu bakan Batı haklarının da harekete karşı çok daha kararsız yaklaşımlarına neden oldu.

Bu durum birkaç farklı şekilde Amerika’nın işine yaradı. Öncelikle ve en bariz şekilde, Suriye savaşı Amerika’nın bölgedeki müttefiklerinin, istikrarsızlaştırıcı muhtemel ayaklanmaları savuşturmasını sağladı. İkinci olarak, dikkatini Arap Baharı’na veren dünyanın Suriye’ye odaklanması Amerika’nın açık bir şekilde protestoculara desteğini ilan edebilmesini sağladı ki; Amerika’nın söz konusu bölgesel müttefikleri kuşatılmış ya da ele geçirilmiş olsaydı, Washington’ın protestolara destek verdiğini açıklaması çok daha zor olurdu.

Son olarak, Suriye iç savaşı Amerika’nın bir başka çıkarı olan tüm dünyada kitle imha silahlarının azaltılmasına yardımcı olabilir. Özellikle Amerika’dan gelebilecek askeri bir saldırısının önüne geçmek ve muhtemelen yığınaklarının muhaliflerin eline geçmesi korkusu nedeniyle Esad, kimyasal silah stoklarını yok etme konusunda uluslar arası güçlerle işbirliği yoluna gitti. Ortadoğu’da ya da Arap dünyasındaki birçok ülkenin Kimyasal Silahlar Sözleşmesi’ni (KSS) imzalamadığını dikkate alırsak, bunun önemli bir adım olduğu görülecektir. Amerika ve ortakları, Suriye’de kimyasal silahların imha edilmesini İsrail ve Mısır gibi ülkeleri Kimyasal Silahlar Sözleşmesi’ni imzalamaları konusunda ikna etmek için kullanabilir.

Özetlemek gerekirse, yukarıda bahsedilenlerin hiçbiri Suriye iç savaşının buna değip değmediğini ya da Amerika'nın savaşı uzatma arayışına girip girmemesini tartışmak için değil. Başlı başına insani kaygılar, Amerika'yı savaşı sonlandırmak için aktif olarak rol alması konusunda zorlamakta. Dahası, bölgedeki mezhepçiliğin yükselişi Amerika'nın kontrol edemeyeceği muhtemel bir patlayıcı güç teşkil ediyor. Son olarak, savaşın ve karışıklığın Amerika için stratejik olarak büyük önem arz eden ülkelere sıçrama ihtimali, Amerika'nın Suriye iç savaşını sonlandırma konusunda önemli bir motivasyon kaynağı. Yine de, Suriye'deki olaylarda asıl "destekçi" konumundaki Amerika, şu ana kadar ülkedeki iç savaşın kazananıdır.

Zachary Keck, The Diplomat dergisinde yardımcı editörlük ve The Pacific Realist blogda yazarlık yapmaktadır.

Kaynak: <http://nationalinterest.org/>

Dünya Bülteni için çeviren: Sedcan Altundal

> DÜBAM DUNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

CENEVRE'DEN NE ÇIKAR?

> 2014 ŞUBAT
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net

